

Information om praktisk tjänstgöring för optiker med utbildning utanför EU och EES

Vägen till legitimation

Praktisk tjänstgöring är en del av Socialstyrelsens väg till legitimation för optiker med utbildning utanför EU och EES. Vägen till legitimation innehåller följande steg

- granskning av utbildningen
- kunskapsprov
- praktisk tjänstgöring
- kurs i svenska författningar
- svenska språket.

Du kan läsa mer om de olika stegen på Socialstyrelsens webbplats, <http://legitimation.socialstyrelsen.se>.

Vad som krävs för legitimation

En optiker med utbildning utanför EU och EES ska uppvisa den kunskap, kompetens och lämplighet som krävs för legitimation i Sverige, det vill säga motsvarande en optikerexamen.

Utöver att ansöka om legitimation kan en optiker med utbildning utanför EU och EES även ansöka om kontaktlinsbehörighet.

Bedömning genom kunskapsprov och praktisk tjänstgöring

Kunskapsprovet för optiker är på svenska och består av två delar, ett prov i generell optometri

där kunskaper testas av mot kraven för legitimation som optiker och ett prov i kontaktlinser, som testar kunskaperna för kontaktlinsbehörighet. De bägge proven innehåller både ett teoretiskt och ett praktiskt delprov. Den som har en utbildning till optiker utanför EU och EES kan själv välja att enbart göra kunskapsprovet för att få en svensk legitimation som optiker eller att göra både det provet och provet för att få kontaktlinsbehörighet. Genom godkända kunskapsprov har optikern visat sig ha den kunskap och delvis även den kompetens (förmågan att omsätta teoretisk kunskap i praktiken) som krävs för svensk legitimation respektive kontaktlinsbehörighet.

Syftet med den praktiska tjänstgöringen är att göra en bedömning av lämpligheten för yrket och en fördjupad bedömning av kompetensen i en klinisk omgivning.

Kunskapsprovet måste vara godkänt

Den som ska göra praktisk tjänstgöring måste ha klarat kunskapsprovet och fått ett beslut om att göra praktisk tjänstgöring innan tjänstgöringen kan påbörjas. Den som vill fortsätta på vägen till både legitimation som optiker och kontaktlins-

behörighet ska ha klarat både kunskapsprovet i generell optometri och kontaktlinser.

Socialstyrelsen anser att godkänt resultat på kunskapsprovet visar att tjänstgöraren har språkliga förutsättningar för att arbeta patientsäkert. Därför kräver Socialstyrelsen inte att tjänstgöraren har godkänt betyg i svenska språket för att kunna påbörja tjänstgöringen. Godkänt resultat på kursen i svenska författningar krävs inte heller. Verksamheten får dock själva ta ställning till om de vill att dessa steg ska vara avklarade innan de tar emot den som ska göra praktisk tjänstgöring.

Krav på utbildad handledare

Tjänstgöringen ska ske under handledning av en legitimerad optiker. Det är den som är medicinskt ansvarig i optikerbutiken som avgör om handledaren är lämplig för att handleda och bedöma tjänstgöraren.

Praktisk tjänstgöring under tre månader inom en verksamhet

Den praktiska tjänstgöringen ska göras under tre månader i en följd inom en verksamhet. Om tjänstgöringen genomförs på deltid (måste vara minst på halvtid) så måste den sammanlagda tjänstgöringstiden motsvara tre månaders heltidstjänstgöring. Tjänstgöringen ska genomföras i den verksamhet som den medicinskt ansvariga är ansvarig för och där handledaren tjänstgör.

Tjänstgöringstiden kan inte förkortas. Den får heller inte förlängas utan att Socialstyrelsen godkänt detta. Om det uppstår avbrott i tjänstgöringen på grund av exempelvis sjukdom kan ni kontakta Socialstyrelsen för vägledning i det enskilda fallet.

Socialstyrelsen ansvarar inte för ekonomisk ersättning till tjänstgöraren eller eventuella försäkringar som behövs under den praktiska tjänstgöringen.

Var den praktiska tjänstgöringen kan genomföras

Tjänstgöringen ska genomföras i en verksamhet där tjänstgörarens kompetens och lämplighet kan bedömas enligt kraven för svensk legitimation

respektive kontaktlinsbehörighet. Det är verksamheten som själv tar ställning till om den är lämplig för praktisk tjänstgöring med utgångspunkt i den bedömning som ska göras genom att fylla i den bifogade checklisten och svara på frågorna om tjänstgöraren.

Bedömningen består av två delar

För att Socialstyrelsen ska få ett bra beslutsunderlag ska verksamheten fylla i ett intyg om den praktiska tjänstgöringen. En del av intyget avser bedömning av kompetens och lämplighet för legitimation som optiker och utgår från kraven för optikerexamen utifrån högskoleförordningen (1993:100). Den andra delen av intyget avser bedömning av kompetens och lämplighet för kontaktlinsbehörighet. Den som gör praktisk tjänstgöring kan välja att enbart bli bedömd på den första delen, mot kraven för legitimation som optiker, eller på båda delarna.

Intyget blir en del av Socialstyrelsens beslutsunderlag

I intyget finns ett bedömningsunderlag med specificerade arbetsuppgifter där tjänstgörarens kompetens ska bedömas. Det finns även öppna frågor där svaren kan formuleras fritt med utgångspunkt i stödtext hämtad från bland annat examenskraven.

Som stöd för att göra bedömningar och fylla i intyget kan man använda i verksamheten beprövade bedömningsmetoder. Socialstyrelsen behöver dock inte ta del av detta underlag.

Socialstyrelsen vill betona att praktisk tjänstgöring främst handlar om att göra en bedömning och inte om att utbilda. Det ska dock finnas i åtanke att tjänstgöraren behöver lite tid för att vänja sig vid arbetsplatsen, IT-systemen och liknande.

Intyget ska skrivas under av medicinskt ansvarig, handledaren och tjänstgöraren. Handledaren ska även skriva under varje sida av intyget.

Intyget ska i original skickas in till Socialstyrelsen efter avslutad tjänstgöring. Genomgången praktisk tjänstgöring innebär inte att legitimation eller kontaktlinsbehörighet automatiskt kommer att meddelas.

Avbryt tjänstgöringen om det finns brister

Den praktiska tjänstgöringen ska i vissa fall avbrytas och Socialstyrelsen informeras om detta. Tjänstgöringen ska avbrytas om tjänstgöraren uppvisar så stora brister i kompetens eller lämplighet att det kan befaras utgöra en risk för patientsäkerheten. Tjänstgöringen ska också avbrytas om tjänstgöraren har sådana brister i det svenska språket att det försvårar en bedömning av kompetensen. Socialstyrelsen tar då ställning till om det finns förutsättningar för fortsatt tjänstgöring.

Arbetsuppgifter som tjänstgöraren får utföra

Tjänstgöraren kan behörighetsmässigt jämföras med någon som genomför verksamhetsförlagd utbildning. Många arbetsuppgifter inom hälso- och sjukvården är inte reglerade på så sätt att det finns krav på vem som får utföra dem. Hälso- och sjukvårdens regelverk ställer främst krav på hur arbetsuppgifter ska utföras, inte vem som får utföra dem. Många medicinska arbetsuppgifter kan därför utföras av hälso- och sjukvårdspersonal utan legitimation. Inom optikerns yrkesområde finns dock några arbetsuppgifter som är reglerade, till exempel krävs ett särskilt bevis om kontaktlinsbehörighet för att självständigt få utprova eller tillpassa kontaktlinser.

Skicka intyget till
Socialstyrelsen
Behörighet
106 30 STOCKHOLM**Uppgifter om den praktiska tjänstgöringen**

Namn på den som gjort praktisk tjänstgöring	Verksamhet
Personnummer	Tjänstgöringsperiod (ååmmdd – ååmmdd)

Uppgifter om de ansvariga för bedömningen

Datum	Datum
Medicinskt ansvarigs underskrift	Handledarens underskrift
Namnförtydligande och personnummer	Namnförtydligande och personnummer
Medicinskt ansvarigs e-postadress	Handledarens e-postadress
Medicinskt ansvarigs telefonnummer	Handledarens telefonnummer

Underskrift av den som gjort praktisk tjänstgöring

Jag har tagit del av bedömningen (tjänstgörarens underskrift)

Bedömning av den praktiska tjänstgöringen**Bedömning för legitimation som optiker**

Handledaren ska först kryssa i om tjänstgöraren behärskar de specifika arbetsuppgifterna och sedan i fritext beskriva sin bedömning av tjänstgöraren avseende

- omdömesförmågan
- förhållningssättet mot patienter och personal
- den allmänna lämpligheten som optiker
- eventuella brister i ett patientsäkert arbete.

Den som har gjort praktisk tjänstgöring

1. har förmåga att självständigt genomföra en fullständig synundersökning bestående av anamnestagning, yttre inspektion, tester och refraktion på

a. barn från 8 år

ja   nej

ev. kommentar:

b. patient med samsynsproblem

ja   nej

ev. kommentar:

c. patient som börjar bli presbyop

ja   nej

ev. kommentar:

d. fullt presbyop patient

ja   nej

ev. kommentar:

e. patient med olika sjukliga ögonförändringar

ja   nej

ev. kommentar:

f. patient med synskärpa lägre än 0,5 på bästa ögat

ja   nej

ev. kommentar:

2. har förmåga att muntligt och skriftligt redogöra för och diskutera bedömningar och vidtagna åtgärder med berörda parter

ja   nej

ev. kommentar:

3. kan ordinera och tillpassa lämpliga synhjälpmedel för

a. barn från 8 år
ja   nej

ev. kommentar:

b. patient med samsynsproblem

ja   nej

ev. kommentar:

c. patient som börjar bli presbyop

ja   nej

ev. kommentar:

d. fullt presbyop patient

ja   nej

ev. kommentar:

e. patient med olika sjukliga ögonförändringar

ja   nej

ev. kommentar:

f. patient med synskärpa lägre än 0,5 på bästa ögat

ja   nej

ev. kommentar:

Handledarens underskrift

Nedan ska ni som bedömer den praktiska tjänstgöringen i fritext beskriva tjänstgörarens omdömesförmåga, förhållningssätt och allmänna lämplighet samt eventuella brister i ett patient-säkert arbete. Under respektive rubrik finns stödtext hämtad från examensmålen i högskole-förordningen (1993:100).

Omdömesförmåga

En optiker ska visa självkännet och empatisk förmåga. En optiker ska visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och att fortlöpande utveckla sin kompetens. En optiker ska visa förmåga att tillämpa sitt kunnande för att hantera olika situationer, företeel-ser och frågeställningar utifrån individers och grupper behov.

Förhållningssätt mot patienter

En optiker ska visa förmåga till ett professionellt förhållningssätt gentemot patienter och de-ras närstående.

Förhållningssätt mot personal

En optiker ska visa förmåga till lagarbete och samverkan med andra yrkesgrupper. En opti-ker ska även visa förmåga att informera och undervisa olika grupper. Synpunkter ska inhäm-tas från annan personal i verksamheten. Vilka åsikter har andra som arbetat med tjänstgöra-ren om exempelvis omdömesförmågan samt förhållningssättet mot patienter och personal?

Handledarens underskrift

Allmän lämplighet som optiker

En optiker ska visa förmåga att med helhetssyn på människan göra åtgärdsbedömningar utifrån relevanta vetenskapliga, samhällliga och etiska aspekter med särskilt beaktande av de mänskliga rättigheterna.

Eventuella brister i ett patientsäkert arbete

Om det framkommit exempelvis egenskaper, attityder eller behandlingsmetoder som inneburit en fara för patientsäkerheten ska de beskrivas här.

Handledarens underskrift

Bedömning för kontaktlinsbehörighet¹

Den som har gjort praktisk tjänstgöring kan tillpassa

1. linser till barn från 8 år

ja   nej

ev. kommentar

2. mjuka sfäriska linser

ja   nej

ev. kommentar

3. mjuka toriska linser

ja   nej

ev. kommentar

4. mjuka multifokala linser

ja   nej

ev. kommentar

5. stabila sfäriska linser

ja   nej

ev. kommentar

6. stabila toriska linser

ja   nej

ev. kommentar

Handledarens underskrift

¹ För att självständigt få utprova eller tillpassa kontaktlinser krävs ett särskilt bevis om kontaktlinsbehörighet utfärdat av Socialstyrelsen.

Allmän lämplighet för kontaktlinsbehörighet

Beskriv tjänstgörarens allmänna lämplighet.

Handledarens underskrift